

Peşəyə məktəbdən yaranan maraq

Bakı şəhərindəki 120 nömrəli tam orta məktəb ölkəmizdə peşə təmayüllü siniflərin yaradıldığı 20 məktəbdən biridir. Burada X sinif şagirdlərindən təşkil olunan 3 sinif var. Həmin siniflərdən biri peşə təmayüllüdür.

Məlumat üçün qeyd edək ki, peşə təmayüllü siniflər 2019–2020-ci tədris ilindən təşkil olunur. Şagirdlərin peşə seçimi və əmək fəaliyyətinə hazırlanması istiqamətində həyata keçirilən layihələrdəndir. Məqsəd isə təhsilalanların ümumi orta təhsil bazasında peşə təhsilinə hazırlanması, peşə ixtisaslarına aid səriştlərinin inkişaf etdirilməsi, peşələr üzrə ilkin bilik və bacarıqlarla təmin olunması yolu ilə əmək bazarına hazırlanmasıdır. İlkin mərhələdə Bakı, Abşeron, Sumqayıt, Gəncə, Şirvan, Masallı, Cəlilabad, Xaçmaz, Salyan, Biləsuvar, Şəki, Qusar, Şəmkir və Sabirabaddakı məktəblərdə təşkil edilib. Hazırda 20 peşə təmayüllü sinifdə ümumilikdə 420 şagird təhsil alır. Bu siniflərdə tədris Təhsil Nazirliyi tərə-

findən təsdiq edilən tədris planı və müvafiq modul spesifikasiyası üzrə təhsilalanların meyil, maraq və qabiliyyətlərinə uyğun istiqamətlər üzrə təmayülləşmə əsasında təşkil edilib. Şagirdlərə ümumtəhsil fənləri ilə yanaşı, əsas səriştlər və müxtəlif profilli istiqamətlər üzrə fənlər tədris olunur. Əsas səriştlər fənnində “Peşə etikası və müştərilərə xidmət”, “Estetika və mədəni özünüifadə”, “Layihə planlaşdırılması”, “Sahibkarlıq” kimi səriştlər tədris olunur. Eyni zamanda, layihə profillərində “Kənd təsərrüfatı”, “Xidmət profili” və “Təmir-tikinti” istiqamətində müxtəlif peşələrlə bağlı şagirdlərə məlumatlar verilir.

Dərzi və aqronomlar iş başında

Bir sinfin şagirdləri olsalar da, seçdikləri peşələr onları ayrı tərəflərə, hətta otaqlara aparıb çıxarıb. Bir qrupun qarşı-

sında gül-çiçək, digər otaqdakıların isə qarşısında iynə-sap var. Bu ikinci otaqdan ətrafa gözəl qoxular yayılır. Elə bir qoxu ki, tox adamı da acdırar. Əli iynə-saplı dərzi otağından nə qoxu? Təəccüblənməyin. Burada dərzilərlə yanaşı, aşıpazlar da yetişir. Onlar üçün heç fərqi yoxdur, iş yeri məşhur bir restoranın böyük mətbəxi, yoxsa evinin kiçik mətbəxi olacaq. Necə ki, burada yetişən aqronomun öz məhsulunu sadəcə ailəsinə, yoxsa dünyaya təqdim edəcəyinin elə bir fərqi yoxdur. Balaca dərzilər də hələ təkçə öz qızını, yoxsa dünya qadınlarını geyindirəcəyinə qərar verməyiblər. Deyirlər ki, əsas odur, bizə bu şərait yaradılıb, bizə öyrətmək istəyənlər var.

Beləliklə, 120 nömrəli məktəbdə təşkil edilən peşə təmayüllü sinifdə təhsil alan 24 şagirdəndən 11 nəfəri oğlan, 13 nəfəri isə qızıdır. Qızlar “Xidmət profili” üzrə dərzi köməkçisi ixtisası, oğlanlar isə “Kənd təsərrüfatı” profili üzrə aqronom, kiçik fermer ixtisası üzrə hazırlıq keçirlər.

120 nömrəli tam orta məktəbdə peşə təmayüllü siniflərin qrup rəhbəri Xeyransa Quliyeva deyib ki, hazırda kulinariya üzrə fəaliyyət təşkil olunsada, ixtisas olaraq aşpaz köməkçisi ixtisası üzrə hazırlığın növbəti tədris ilindən həyata keçirilməsi planlaşdırılıb: “Şagirdlərimizin təcrübə və tədris üçün ayrı otaqları var. Həmin otaqlar ixtisas sahələri üzrə lazım olan avadanlıqlarla təchiz olunub. Tədris otağında 10 “Lenovo” noutbuk, 1 proyektor və printer qoyulub. Bu otaqda uşaqlar öz peşəyönümü üzrə istənilən mövzunu araşdırma bilərlər”.

X.Quliyevanın sözlərinə görə, peşə təmayüllü sinif həftənin 3 günü ümumtəhsil fənləri keçir, 2 günü isə layihə üzrə müxtəlif modularda yiyələnirlər. 2 saat nəzəriyyə, 2 saat təhlükəsizlik, 8 saat praktika olmaqla, ümumilikdə, 12 saat layihə dərslərinə, 19 saat isə ümumtəhsil fənlərinə ayrılıb.

Peşəyə məktəbdən yaranan maraqlar

Peşə təmayüllü siniflərin açılması tam orta təhsil səviyyəsinə keçən şagirdlərin sayını da artırır

← Əvvəli səh.1

Ruhiyyə DAŞSALAHLI

Peşə təmayüllü siniflər 20-24 nəfərdən təşkil edilir. Əksəriyyəti IX sinif buraxılış imtahanlarında orta nəticə, hətta ondan daha aşağı nəticə göstərnlərdir. Akademik göstəriciləri yüksək olmayan bu şagirdlərin gələcəkdə tələfini bu peşələrlə bağlayacaqlarını birmənalı olaraq demək mümkün deyil. Çünki aralarında dərzi, aqronomdan başqa, gələcəkdə müəllim, tibb bacısı, rəssam olmağı hədəfləyənlər də çoxdur. Məsələn, Əfsanə Mahmudova rəssam olmağı arzular: “İncəsənət Universitetində təhsil almaq istəyirəm. Rəssam olmaq istəyirəm. Ancaq dərzi və aşpazlıq da mənim üçün çox maraqlıdır. Dadlı yemək bişirmək, arzulananda qəşəng paltarlar tikmək bacarığım da olsun istəyirəm”.

Fidan Ağazadə də rəssam olacaq: “Dərzi sonra rəsm dərziyə gedirəm. Rəsm çəkməyi çox sevirəm. Ancaq dərziyə də maraqlıdır”.

Xeyransa Quliyevanın sözlərinə görə, peşə təmayüllü sinifdə oxumaları hər hansı peşə sahibi kimi yetişəcəkləri, ya da məktəbi bitirib bu peşə ilə məşğul olacaqları anlamına gəlmir: “Biz onlara peşələr barədə məlumat veririk. Həmin peşələrlə ən sadə dildə, ən asan formada tanış olurlar. Məktəbi bitirdikdə bu peşələrlə bağlı onlar müəyyən məlumata malik olacaq, məişətdə yaranan sadə problemləri həll edə biləcəklər”.

Yeniyyətə aqronom köməkçiləri...

Seçdikləri peşələr üzrə şagirdlərə bacarıqlar aşılayacaq mütəxəssislər xüsusi seçilib. Onlardan biri də Hicran Kərimovadır. Kiçik sahibkardır, Zirədə istixanaları fəaliyyət göstərir. Gülçülük və tingçiliklə məşğul olan ilk qadın sahibkardır. 20 ildən çoxdur ki, bu sahədə çalışır. İndi isə tamamilə fərqli sahədə özünü sınayacaq. Əkib-becərməyin sirlərini böyüməkdə olan nəslə öyrədəcək: “Hesab edirəm ki, ölkəmizdə kənd təsərrüfatı ixtisasları üzrə kadrlara, mütəxəssislərə çox böyük tələbat var. Sinifdəki 10 şagirdə 8 nəfəri ilə bağlı böyük gözləntilərim var. Yerdə qalan 2 şagirdim də çox həvəlidir. Öyrənməyə və işə olan həvəsi onların da məktəbi kənd təsərrüfatı üzrə məlumatlı biri olaraq bitirəcəklərinə inanır. Onlara kənd təsərrüfatı məhsullarının örtülü şəraitdə becərilməsini, satışını tədris edirəm. Bu sahə üzrə mütəxəssis olduğum üçün onlara öz təcrübəmdən danışır-

ram. Müşahidə edirəm ki, bu sahədə əldə etdiyim uğurlarla bağlı söhbətimiz onları daha da həvələndirir. Onları görüb mən də həvələndirirəm. Bildiklərimi uşaqlara ötürmək, sözün əsl mənasında, şərəfdir. Aralarından aqronom, dizayner, bağban çıxarsa, bu, mənim üçün ikiqat xoşbəxtlik olar”.

Yeniyyətə aqronomlar tərəvəz toxumlarını becərir. Bəzi bitkiləri çiləkdən çoxaltmaqdan başlayıblar. Ancaq tezliklə işi daha da böyüdəcəklər: “15-20 kvadratmetrik istixanamız olacaq. Biz orada örtülü şəraitdə tərəvəz məhsulları yetişdirəcəyik. Şagirdlərimiz təbii və süni yolla məhsul yetişdirməyi öyrənəcəklər”.

Mütəxəssis deyir ki, süni şəraitdə bitki yetişdirmək asandır: “Süni yollarla məhsul əldə etmək çətin deyil. Biznes budur. Biz uşaqlara bunu da deyirik. Ancaq əsas torpaqda işləməyi öyrətməyə çalışırıq. Torpaqda zərərvericilər, xəstəliklər çoxdur. Onlarla mübarizə aparmağı öyrəsinlər. Sağlam cəmiyyət üçün bizim o cəmiyyətə sağlam məhsullar verməyimiz lazımdır. Biz də uşaqlarımıza o fərqi göstərir və onlara sağlam olmaları üçün sağlam məhsul yetişdirməyi öyrədirik”.

Məktəblilərə məhsulunu necə satacağını da öyrədəcəklər: “Onları soyuq və isti bazar barədə məlumatlandıracağam. Harada necə satmağın sirlərini öyrədəcəyəm. Soyuq bazar onlayn satış, isti bazar isə açıq satışdır. Uşaqlarıma demişəm, onlar yetişdirmək istədiklərini seçəcək, mən onlara seçimlərində dəstək verəcəyəm. Hətta həvəli olsalar, onlara öz şəxsi sahəmdə komanda şəklində işləməyə də dəvət edəcəyəm demişəm”.

Hicran xanımın gələcək aqronom köməkçilərindən biri də Tərlan Vəliyevdir. Hələlik dibçəkdə çiçək əkir. Əkdii məhsulu sağlam böyütməyi öyrənir: “Öz həyatımızda əkib-becərməyi sevirəm. Yavaş-yavaş daha çox şey öyrənmək istəyirəm. Gələcəkdə də aqronom olacağam”.

Yanvardan albion çiçək sortunu yetişdirməyə başlayacaqlar. Mütəxəssis deyir ki, ildə 4 dəfə məhsul verən həmin çiçəkləri tezliklə açıq bazara da çıxardarlar...

Yeniyyətə dərziyə...

Dərzi köməkçisi ixtisası üzrə hazırlığı isə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin məzunu olan Gülsarə İsgəndərova həyata keçirir. Rəssamlıq, toxuculuq, dərziyə üzrə çoxlu əl işi sahibidir. Evdar qadın olsa da, biçib-tikdiyi, dizayn verib ortaya qoyduğu əl işləri onu yaşadığı ərəzidə məşhurlaşdırıb. Şöhrəti məktəbə qədər gəlib çatıb:

“Övladlarım bu məktəbdə təhsil alır. Özüm də fəal valideynlərdənəm. Məktəblə sıx əlaqələrim olub. İndi də öz bacarıqlarımı uşaqlara aşılayıram”.

Bəyimlə Aytac da onun şagirdləridir. Bəyim Hüseynzadə aşpazlığa daha maraqlı görünür: “Qızlarımızın hamısı dərzi köməkçisi ixtisası üzrə hazırlıq keçir. Ancaq biz 5 nəfər aşpazlığa daha çox maraqlıyıq. Mən evdə də yemək bişirirəm. Ola bilər gələcəkdə də elə aşpaz olum”.

Aytac İsadadə də anasına mətbəxdə kömək edir: “Burada bişirib-düşürürəm. İnanıram ki, məktəbdə aldığım bu kömək peşəkar aşpaz olmağında rol oynayacaq”.

120 nömrəli tam orta məktəbdə əsas sənətləri məktəblilərə Sevinc Abbasova tədris edir. Deyir ki, şagirdlərinə kollektiv işin necə qurulduğunu, vəzifə bölgüsünü, fəaliyyətə nədən başlamalı olduqlarını izah edir: “Onlara peşələr haqqında məlumat verir, peşə seçiminə kömək edirik”.

Sevinc müəllim deyir ki, ixtisas yeni olduğu üçün özü də uşaqlarla bərabər öyrənir: “Çox maraqlı mövzular var. Biz şagirdlərimizə, sadəcə, peşə və gələcək karyeralarını qurmaq üçün istiqamət vermirik, bu tədrisin sayəsində onların şəxsiyyət kimi inkişafını təmin edirik”.

Məktəblilərin xırda biznesi yaranır

Bəs, əl işlərinin, yetişən məhsulların tələbi necə olacaq? Bu barədə də planlar var. Planlardan ümumtəhsil məktəblərində peşə təmayüllü siniflərin formalaşdırılması layihəsinin rəhbəri Xanım Şabanova danışır: “Məktəblərdə süni bazar formalaşdırmağı düşünürük. Müəyyən günlərdə isə satış təşkil ediləcək. Məsələn, Cəlilabadda çiçək yetişdirəcəklər. Bazara müxtəlif təşkilatlardan qonaqlar dəvət edəcək və məhsullarımızı onlara təqdim edəcəyik. Bu plan xüsusən “Kənd təsərrüfatı” profili üzrə hazırlıq təşkil edilən məktəblərdə reallaşdırılacaq”.

Kulinariya ilə bağlı festivallar, əl işləri üzrə sərğilər təşkil ediləcək. Bir sözlə, məktəblinin əl işləri cəmiyyətə layiqli şəkildə təqdim olunacaq. Onların öz məhsullarından gəlir əldə etmələri də elə uzaq dövr üçün qurulmuş plan deyil. Hətta xidmət sahələri üzrə ixtisaslaşan məktəblilər digər peşədən olan yoldaşlarının ehtiyaclarını ödəməyi öz üzərinə götürəcəklər. 2020-2021-ci tədris ili üçün artıq layihənin sifariş aldığı, satış həyata keçirərək gəlir götürdüyü, beləliklə, hədəf kütləsinin böyüyəcəyi real görünür.

120 nömrəli məktəbin dərziyələri artıq ilk

sifarişini də alıb. Onlar öz “aqronom köməkçisi” sinif yoldaşlarının önlüklərini tikəcəklər.

Tam orta təhsil səviyyəsinə keçənlərin faizi artıb

Təhsil Nazirliyinin şöbə müdiri Emin Əmrullayev hesab edir ki, yeni başlamasına baxmayaraq, layihənin real nəticələri var. Bu nəticə özünü ilk növbədə IX sinifdən X sinifə keçmə faizində göstərib: “Orta ümumtəhsil səviyyəsindən tam orta təhsil səviyyəsinə keçən şagirdlərin sayı ötən illə müqayisədə bu il 10 faiz daha çoxdur. Layihənin genişlənməyini nəzərə alsaq, rəqəmin növbəti tədris illərində artacağı şübhə doğurmur. Xüsusilə, qızların məktəbə cəlb edilməsində müsbət tendensiya müşahidə olunur”.

E.Əmrullayevin sözüə qüvvət olaraq qeyd edək ki, 120 nömrəli tam orta məktəbdə belə nümunələr var. Peşə təmayüllü siniflərin açılması ilə orta təhsilini davam etdirməyə qərar verənlərdən biri də Sevinc Rəcəbovadır. Əvvəlcə 242 nömrəli tam orta məktəbdə oxuyan Sevinc IX sinfi bitirdikdən sonra kollecə daxil olmağa qərar verib: “Təhsilimi kollecə davam etdirmək istədim. Ancaq balım çatmadığı üçün qəbul ola bilmədim. Burada oxuyan uşaqlardan öyrəndim ki, məktəbdə peşə təmayüllü sinif yaradılıb. Mən də orta məktəbə qayıtdım. Dərziyə çox böyük marağım var. İmkandan istifadə edib bu peşəni öyrənmək istədim”.

Xeyransa Quliyeva da deyir ki, layihənin başlamasından sonra başqa məktəblərdə təhsil alan şagirdlərin bu məktəbə köçürülməsi ilə bağlı müraciətlər çoxalıb: “X sinifdən bizim məktəbdə oxumağa başlayan bir neçə şagird var. 24 nəfərlik peşə təmayüllü qrupla işlədiyimizdən müraciətlərə hələlik müsbət cavab verə bilmirik. Lakin gələcəkdə siniflərin sayını artıracağı düşünürük. Onda istənilən sayda müraciəti müsbət dəyərləndirmək imkanımız olacaq”.

Layihənin əhatə dairəsi genişləndirilir

Növbəti tədris ilindən isə siniflərin də, ixtisasların da sayı artacaq. Emin Əmrullayevin sözlərinə görə, növbəti tədris ilində peşə təmayüllü siniflər 50 məktəbdə təşkil ediləcək: “İlk tədris ilində peşə təmayüllü siniflərin şagird sayı çox olan məktəblərdə təşkil ilə bağlı kriteriya vardı. Artıq belə bir kriteriya da olmayacaq. Hətta belə siniflərin təşkil olunduğu məktəblər siyahısında məcburi köçkünlərin təhsil aldığı təhsil müəssisələri də olacaq”.

İxtisaslara gəlinə, E.Əmrullayev peşə təmayüllü siniflərdə təhsil alan şagirdlər üçün sürücülüyün tədrisinin də planlaşdırıldığını deyib: “Həmin siniflərdə təhsil almış məzunlara sürücülük vəsiqəsi almaq imkanı yaradılacaq. Müxtəlif layihə proffilləri üzrə sənətlə və istiqamətlərin tədrisi mütəxəssislər tərəfindən həyata keçirilir və bu məqsədlə ayrı-ayrı ixtisaslar üzrə ümumilikdə 40 mütəxəssis cəlb edilib”.